

6. *Евдокименко Е. Ю.* Понятие информационного шума в социально-гуманитарных науках [Текст] / Е. Ю. Евдокименко // Молодой ученый. — 2013. — № 10. — С. 564–566.
7. *Караулов Ю. Н.* Лингвистическое конструирование и тезаурус литературного языка / Ю. Н. Караулов; АН СССР, Ин-т языкознания. — М. : Наука, 1981. — 363 с.
8. *Полудина В. П.* Информационный шум в интернете как проблема потребления коммуникации. [Электронный ресурс]: журнал социологии и социальной антропологии. URL:http://www.jourssa.ru/sites/all/files/volumes/2011_5/Poludina_2011_5.pdf (дата обращения 21.04.2012). С.386–339.
9. *Урсул А. Д.* Информационный шум. §5// Социальная информатика. М. : Академический Проект, Фонд «Мир», 2009. 281 с.
10. *Федорчук А. Г.* Контент-мониторинг информационных потоков [Электронный ресурс]// Б-ки нац. акад. наук: пробл. функционирования, тенденции развития. — К., 2005. — Вып. 3. — Режим доступа: <http://www.nbuv.gov.ua/articles/2005/05fagmip.html>. — Дата доступа 10.02.2014.
11. *Kühn P.* Der Duden reicht mir. / P. Kühn, U. Püschel. // Studien zur neuhochdeutschen Lexikographie II. — Hildesheim, New York : Hrsg. von Herbert Ernst Wiegand, 1982. — S. 121–152.
12. *Ruesch J.* Communication: The Social Matrix of Psychiatry / J. Ruesch., G. Bateson — New York : W.W Norton & Company, Inc., 1951. — P. 179–181.
13. *Schlaefer M.* Lexikologie und Lexikographie. Eine Einführung am Beispiel deutscher Wörterbücher / Michael Schlaefer. — Berlin : Erich Schmidt Verlag, 2002. — 200 S.
14. *Schlaefer M.* Deutschsprachiger Wörterbücher. Projekte an Akademien, Universitäten, Instituten / M. Schlaefer. — Göttingen : Deutschen Wörterbuchs von Jacob und Wilhelm Grimm, 1996. — 105 S.

УДК 655.254.22

Головко О. А.,

асистент кафедри видавничої справи та редагування Видавничо-поліграфічного інституту Національного технічного університету України «КПІ»

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО КНИГОВИДАННЯ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ПІДГОТОВКИ РЕДАКТОРІВ

Розглядаються вплив інформаційних технологій на сучасне книговидання, особливості підготовки редакторів у сучасних видавничих структурах з огляду на інформаційно-комунікаційні технології.

Ключові слова: інформаційні технології, редактор, інформація, настільні редакційно-видавничі системи.

Постановка проблеми. На ринку видавничих послуг відбуваються вагомі зміни і в області інформаційно-комунікаційних технологій, і в області підбору спеціалістів. Потреби сучасності вимагають появи висококваліфікованих фахівців не тільки в галузі друківаних видань, але й фахівців із електронних видань та ЗМІ, які останнім часом активно розвиваються в усьому світі. Нині великий вплив на культуру видання мають нові інформаційні технології. Комп'ютер як інструмент дизайнера, верстальника, редактора створив широкі можливості у формоутворенні образотворчої поверхні книжкового розвороту та книжкового простору в цілому. Творчі пошуки художньо-виразної мови із застосуванням цифрових технологій розширили потенціал читача в естетичному спілкуванні з книгою. При підготовці фахівців з редакторської майстерності необхідно обов'язково брати до уваги цей фактор. Розвиток інформаційних технологій і характер масових комунікацій мають значний вплив на практику дизайну, підготовку видань. Мультимедійні засоби і технології надали можливість створення нових яскравих образних форм комунікації.

Проте необхідно зазначити, що хоча принципи творення і технології реалізації інформаційних носіїв постійно змінюються, і йдуть «в ногу з часом», але функції цих інформаційних продуктів залишаються незмінними: комунікація, передача інформації споживачу. При створенні продукції комунікативного характеру потрібно обов'язково враховувати питання художньо-технічного оформлення, естетики й ергономіки для покращення сприйняття інформації, адже якщо цього не робити, то це може призводити до погіршення вигляду та зниження якості функціональних властивостей інформаційних носіїв, таких наприклад як книжкові, журнальні видання. В деяких випадках потенційний покупець взагалі може відмовитись від придбання продукції, що оформлена неякісно.

Поняття інформаційних технологій включають в себе різноманіття методів і способів управління концепції її формування, та сукупність всіх видів апаратно-програмних інформаційних засобів [8]. Інформаційні технології пов'язують з процесами збору, обробки, зберігання та цілеспрямованої передачі різноманітних даних організованими на базі сучасних обчислювальних машин і систем, мережевих технологій, банків і баз даних і знань, різноманітного системного, прикладного та проблемно-орієнтованого програмного забезпечення.

У видавничій діяльності та поліграфії інформаційні технології використовуються в інформаційних процесах, а також стають виробничими технологіями

через те, що на їх основі створюється кінцевий поліграфічний продукт (книги, журнали).

Для нових інформаційних технологій характерне наступне [8]:

1. Робота користувача здійснюється в режимі взаємодії із сучасними професійними програмними продуктами, максимально адаптованими до конкретних інтегрованих технологічних операцій.

2. Здійснюється інформаційна підтримка на всіх етапах підготовки і обробки інформації на основі інтегрованих баз або баз даних, які передбачають єдину уніфіковану структуру представлення даних, організацію їх зберігання, пошуку, відновлення та захисту.

3. Безпаперовий процес обробки інформації, за якого на папері фіксується лише остаточний варіант інформації. Всі інші верстки документів або матеріалів представлені в машинних кодах на спеціальних носіях.

4. Інтерактивний режим роботи користувача з використанням інтерактивної підтримки.

Метою дослідження є спроба охарактеризувати підготовку редакторів при значному впливові інформаційних технологій на формування сучасного книговидання. Проблематика навчання полягає у тому, що роль редактора залишилася у видавництві без змін, а от зміст його роботи і вимоги до навичок і вмінь за останні роки зазнали докорінних змін. Адже сучасне книговидання активно використовує нові інформаційні й телекомунікаційні технології для вдосконалення редакційно-видавничих процесів, форм, методів і каналів книгорозповсюдження.

У наукових працях А. Мільчина, Р. Іванченка, М. Сікорського, І. Квітко, М. Феллера неодноразово зазначалося, що редактор має бути широко ерудованим, володіти основами психології щодо спілкування з автором, читацької поведінки, адже редагування, вичитування авторського тексту здійснюються через організацію конструктивного спілкування з авторами та іншими учасниками редакційного процесу. Також у книгах та статтях провідних учених відзначається, що редактор повинен володіти основами художньо-технічного оформлення видавничої продукції тощо.

Однак, водночас динамічні трансформації у сфері економіки видавничої справи, у її правовій базі, технічне та технологічне переозброєння галузі, комп'ютеризація редакційно-видавничих процесів, принципові зміни в структурі самого виробничого процесу, зокрема, зміщення акцентів у бік додрукарських процесів, – особливо в бік спілкування з автором, як безпосереднього, так і опосередкованого текстом – висувають перед сучасним редактором низку нових професійних вимог [2]. Так, професор Тимошик М. С. у розрізі нашого дослідження вважає, що досконале оволодіння технічними параметрами

видання в набутті професійних навичок редактора-видавця є чи не одним із найголовніших завдань, що у свою чергу є запорукою стабільної організації редакційно-видавничого процесу [5, с. 24–28].

За ринкових умов фахові вимоги до професії редактора в сучасному видавництві протягом останнього десятиліття дещо змінилися. Також відчутно збільшився і попит на фахівців видавничої справи та редагування, адже діапазон застосування так званих редакторських професій помітно розширився. Так само й розширилися функціональні обов'язки редакторів.

Тепер переважну більшість своїх професійних функцій редактор швидко і ефективно виконує за допомогою комп'ютера. Тому вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, користуватися технічними нововведеннями, освоювати нові видавничі системи — основа високої кваліфікації, запорука продуктивності в редакційно-видавничому процесі.

Специфіка підготовки редактора полягає у тому, що у процесі навчання використовуються настільні редакційно-видавничі системи. Видавничий процес підготовки й опрацювання авторських оригіналів на сьогодні вже не можна уявити без сучасних комп'ютерних систем. Запровадження їх у книговидання значно прискорило процес проектування. Пошук оптимального варіанта пробних макетів прямо на моніторі комп'ютера значно спрощує процес виготовлення оригінал-макета. Крім того, програми верстки дозволяють в автоматичному режимі виконати значну частину роботи зі створення оригінал-макетів.

Майбутній редактор має ознайомитися приблизно з таким набором програм, як-от Microsoft Office (зокрема Word), QuarkXPress, набором програмного забезпечення від компанії Adobe, зокрема InDesign, Photoshop, Illustrator, FineReader, Acrobat, Distiller тощо.

Розробка та подальше вдосконалення комп'ютерних програм, призначених для роботи над оригінал-макетом, також допомагають в роботі сучасного редактора. Так, першу коректуру можна провести, скориставшись програмою Microsoft Word, в яку, наприклад, інтегровано програму Рута. Звичайно, ця програма не виконує повної коректорської роботи, тому коректор залишається незамінним.

Сучасний редактор також може вносити правку прямо в електронну версію авторського оригіналу, працюючи, наприклад, в Microsoft Word (функція «рецензування»), більш того, не потрібно витрачати час і зусилля на перенесення правки в електронну версію авторського оригіналу, звірку. При цьому автор, прийнявши рішення про згоду із зауваженнями редактора, зможе миттєво їх перенести, а в разі відмови — авторський оригінал залишиться без змін. У режимі «виправлення» будуть зберігатися всі внесені редактором

виправлення, що стосуються як безпосередньо змісту, так і форматування документа (шрифт, стилі заголовків, параметри сторінки тощо).

Quark XPress зручно використовувати для верстки кольорових видань з великою кількістю ілюстративного матеріалу, так як програма забезпечує коректну роботу з кольором, можливість створення сторінок-шаблонів, розвинену систему стилів і автоматичне створення змісту.

Останнім часом найпопулярнішим видавничим програмним забезпеченням стала система верстки InDesign. Adobe InDesign — відносно нова програма, яка, вбираючи в себе досвід і вдалі рішення попередніх програм верстки і додаючи свої власні, все активніше здобуває лідируючі позиції в видавництвах. InDesign підходить для створення документів з великим обсягом тексту і складним або вишуканим дизайном, легко сумісна з іншими продуктами фірми Adobe. Підтримується коректна робота зі шрифтами, є функція створення шаблонів на платформах Windows і Macintosh. У програмі можна переносити таблиці з MS Word і MS Excel із збереженням форматування. Передбачений надійний захист документів при збоях у роботі комп'ютера. А також, що дуже важливо при здачі в друк, InDesign дозволяє включати опцію «попередній перегляд: на екрані видно те, що буде в друкованій версії».

Програмний продукт Adobe Acrobat є прекрасним інструментом як для редагування видання, так і для його додрукарської підготовки. Він дозволяє швидко конвертувати документи в зручний і надійний формат Adobe PDF (Portable Document Format). PDF-файли зберігають візуальну цілісність оригіналів і дають можливість використовувати широкий спектр програмних інструментів для сумісної роботи над документами, створення електронних коментарів і рецензування. Adobe Acrobat передбачає технології растровання, кольороподілу, трепінгу, спуском смуг та ін.

Adobe Photoshop дозволяє як створювати нові зображення, так і редагувати існуючі графічні файли. Програму застосовують для створення реалістичних фото і зображень, роботи з кольоровими зображеннями, для ретушування, трансформації графіки, кольороподілу. Photoshop володіє засобами для кольорокорекції, дозволяє користуватися різними масками і великою кількістю фільтрів, має широкий спектр засобів для створення спецефектів. Знання принципів роботи Photoshop, її пошарової моделі дає змогу створювати власні публікації, працювати із зображеннями у програмах верстки, опрацьовувати зображення та редагувати фото, ознайомитися з різновидами растрової та векторної графіки. Також програма дозволяє працювати з кольором (система RGB, CMYK), використовувати стандартні колірні бібліотеки PANTONE.

За допомогою програми Adobe Illustrator можна створювати векторні зображення, редагувати імпортовані растрові зображення, виконувати верстку невеличких видань. Цей пакет дозволяє розробити загальний дизайн сторінок з високою роздільною здатністю. Серед його можливостей необхідно відзначити наступні: створення фігур і символів довільної форми, їх масштабування, обертання і деформацію, надання широкого спектра інструмент для роботи з текстом, а також роботи з фільтрами і спецефектами.

Отже, як видно із наведених основних програм, що використовуються у видавничо-редакційній практиці, вивчення нових інформаційних технологій дозволить майбутнім редакторам оволодіти основами макетування, створювати макети книг, газетно-журнальної чи рекламної продукції, засвоїти прийоми роботи зі шрифтами при виготовленні друкованої продукції. Майбутні спеціалісти за допомогою настільних редакційно-видавничих систем зможуть навчитися контролювати публікації і правильно підготувати файл до друку, перевіряти комплектність ілюстрацій, шрифтів, профілів, кольороподіл тощо. Знання усіх цих особливостей значно полегшує роботу сучасного редактора на підприємстві, розширюючи його функціональні можливості, значно поліпшує професійний рівень, а значить і якість видань, що готуються до друку.

Окремо потрібно розглянути таке поняття як віртуалізація інформаційного середовища. З розвитком комп'ютерних технологій і глобальних мереж обсяг інформації подвоюється досить швидко. Відбувається стрімко перехід всіх засобів комунікації та інформаційних носіїв в цифровий формат, тобто віртуалізація інформаційного середовища. Практично будь-яка текстова або графічна інформація спочатку проводиться, передається і зберігається в електронному вигляді, що забезпечує величезну ступінь мобільності та свободи оперування даними.

Інформація, у все більших обсягах мігруючи у віртуальне середовище, утворює новий вид видань, які з одного боку, є повноправними наступниками друкованих медіа, і, з іншого — будуються і функціонують за специфічними принципами, що продиктовані віртуальним простором. Управління цими принципами, освоєння нового середовища є зараз першорядним завданням переважної більшості видавництва.

Для електронного видання необхідне використання технічних засобів відтворення, як правило, комп'ютерів. Але це дає і певні переваги перед друкованим текстом: можна впливати на читача за допомогою зорових або слухових образів, подавати інформацію в різноманітному вигляді, супроводжувати основний текст різними ефектами з цілью звернути увагу читачів-користувачів, припустимо, на основні ідеї автора. (як от колірні характеристики, просторове

розміщення інформації на екрані монітора, вимоги до знаків, оптимальність контрасту зображення по відношенню до фону, сталість використовуваних кольорів, забезпечення читабельності текстів, наявність інтуїтивно зрозумілого дружелюбного інтерфейсу тощо). Таким чином, редактору необхідно це враховувати.

Тому наразі підготовка висококваліфікованих спеціалістів-редакторів, що розуміються на інформаційних технологіях є нагальним і актуальним питанням. Попит на редакторів із знаннями сучасних інформаційних технологій на ринку книговидавництва досить значний.

Результати. Нині під впливом ринкових умов формується новий тип редактора. Сучасний редактор повинен володіти навичками редакторської майстерності у сукупності з іншими технологічними інноваціями [6, с. 162].

Завдання полягає у тому, щоб навчити майбутнього редактора творчому мисленню, правильному оцінюванню композиційних рішень макетів, навчити професійно підготовлювати видавничі оригінали до друку, володіти основами макетування, елементами комп'ютерної верстки, користуватися спеціалізованим програмним забезпеченням, вміти контролювати якість набору і верстки, добре орієнтуватися в можливостях сучасної поліграфії.

Зважаючи на тенденції до інтегрування комп'ютерної і традиційної технологій з метою оптимізації виробництва різних видів видань шляхом поєднання творчих, редакторських і друкарських процесів, у підготовці майбутніх редакторів необхідно керуватися такими основними положеннями, в результаті яких студенти повинні:

- володіти сучасними технологіями опрацювання інформації, системами верстки;
- знати основи художнього та технічного оформлення видань, основні правила технічного редагування;
- мати здатність до вдосконалення професійних знань та вмінь;
- володіти сучасними технологіями підготовки видань, тобто майбутній редактор повинен володіти навичками, які допоможуть йому представити книгу як результат редакційно-видавничого процесу — продукцію з характерними інформаційно-функціональними показниками якості.

Висновки. В умовах розвитку інформаційного суспільства книга залишається засобом обміну соціальною інформацією. Нові інформаційно-комунікаційні прийоми не витісняють форми комунікації, що вже склалися, а інтегруються, що дає можливість редакторові ефективно працювати в інформаційному просторі, яке постійно ускладнюється. Яскравим прикладом тут може служити усе більш глибоке проникнення комп'ютерних технологій у редакційно-видавничий процес, а також у сферу книгорозповсюдження.

Робота редактора у сучасних умовах тісно пов'язана з інноваційними технологіями. Тому майбутнім редакторам обов'язково необхідні знання, що поєднують у собі різні функції, пов'язані із виготовленням і друком видань, підготовки медійних продуктів тощо. У такому випадку потрібні доволі глибокі знання поліграфічних процесів, необхідно пройти знайомство та вивчення новітніх інформаційних технологій. Ознайомитися з основними правилами макетування та верстання.

Література:

1. *Гасов В. М., Цыганенко А. М.* Информационные технологии в издательском деле и полиграфии: Учебное пособие. — М.: МГУП, 2005.
2. *Зелінська Н. В.* Сучасний редактор: проблеми професійного вишколу. <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=218>.
3. *Золотарев Д. А., Белько Т. В.* Интерактивные технологии в дизайне как инструмент качественного изменения информации / Д. А. Золотарев, Т.В. Белько // Известия Самарского научного центра РАН. — 2011. — Т. 13(39), № 2. — С. 477–480.
4. *Маркус В. А.* Организация и экономика издательского дела / В. А. Маркус. — М. : Книга, 1983. — 352 с.
5. *Тимошик М. С.* Книга для автора, редактора, видавця : Практичний посібник. — 2-ге вид., стереотипне / М. С. Тимошик. — К. : Наша культура і наука, 2006. — 560 с.
6. *Энциклопедия книжного дела* / Ю. Ф. Майсурадзе, А. Э. Мильчин, Н. П. Маковеев и др. — М. : Юристъ, 2004. — 634 с.
7. *Ярема С.* Готують фахівців друкарської галузі / С. Ярема // Університет «Україна». — 2007. — № 3–4.
8. http://giv37.narod.ru/bp_tema1.html.